

האם התפילה היא כלי נגד "הצרה" או "הצרה" היא כלי להביא את האדם לתפילה ? מרדכי אפרתי, גבעת שמואל.

אחד הרגעים הקשים שנחרטו בתודעה הלאומית שלנו הוא הרגע בו עם ישראל עומד מול הים כאשר הוא רואה ויודע שמאחוריו 600 רכב בחור ושלישים מצריים המנפנפים מולם עם להב חרבותיהם, חניתותיהם וחיציהם המושחזים.

את הרגע הזה מתארת התורה במילים "ופרעה הקריב וישאו בני ישראל את עיניהם והנה מצרים נסע אחריהם וייראו מאד ויצעקו בני ישראל אל ד' " (שמות, יד, י).

צמד המילים "ופרעה הקריב" נראה לכאורה מאוד מוזר. התורה לא כותבת את מי "פרעה הקריב" ואולי נותנת לנו מקום לפרש את מי הקריב.

רש"י מסביר שפרעה הקריב את עצמו להיות בראש הרודפים (כפי שהבטיח לעמו כאשר שיכנע אותם לצאת למרדף כמתואר בפס' ו' בפרק יד') בעוד שבדרך כלל המלך לא מסכן עצמו ולא אומר "אחרי" כמו שקציני צה"ל עושים.

פירושו של רש"י לא כל כך מובן שהרי אם מדובר בהתקרבות גיאוגרפית הרי היה צריך להיות "ופרעה התקרב" ולא "ופרעה הקריב" (וראה פירוש אוה"ח העוסק בקושי נוסף בפירוש זה).

גם רבינו עובדיה ספורנו מסביר שמדובר כאן על התקרבות גיאוגרפית.

לדעת ספורנו (יד, כח וכן יד, י וראה בספורנו המבואר) בשלב הראשון פרעה וחילו הקרוב אליו (משמר המלוכה) ניהלו קרב עם ישראל דבר שלא הפחיד את העם כל כך אבל כאשר ראה שזה לא עוזר הוא "הקריב" – קירב והוסיף לקרב את כלל החילות של הצבא המצרי על המון חייליהם וזה מה שגרם לפחד בעם ישראל ולכן דווקא לאחר שפרעה הקריב נאמר "וישאו בני ישראל את עיניהם והנה מצרים (כל הצבא) נוסע אחריהם וייראו מאד ויצעקו".

המילה "הקריב" מזכירה לנו את המילה קרבן דבר זה הביא את "בעל הטורים" לומר שפירוש הכתוב "ופרעה הקריב" הוא שפרעה הקריב קרבן.

בפסוק הקודם (יד, ט) נאמר שעם ישראל עצר את יציאתו וחנה לפני "בעל צפון". חז"ל זיהו את "בעל צפון" כסוג של אליל ועבודה זרה והמיצרים תלו את העצירה של ישראל מול "בעל צפון" בכוחו ובזכותו של האליל שהוא זה שכביכול עצר את בריחתם ולכן פרעה הקריב לו קורבנות תודה.

זווית אחרת לגמרי עולה לנו מדברי חז"ל במדרש.

המדרש ממשיל זאת למלך אשר רצה לשאת אישה אבל היא סירבה ולא הייתה מוכנה לקשר איתו ואז כדי לגרום לה להסכים לפניותיו הוא גירה בה "ליסטים" - שודד מסוכן שרק למלך הייתה היכולת לשלוט עליו דבר שגרם לה לרוץ אליו (אל המלך) לבקש ולבקש את הצלתה ובכך נוצרה קירבה בינה לבן המלך.

רבים מבני עמנו במצרים היו עובדי עבודה זרה ולא הייתה קירבה בינם לבין האלוקים וכדי ליצור קירבה זו הקב"ה גירה בעם ישראל את פרעה וחילו וזה מה ש "הקריב" את ישראל לאביהם שבשמים והביא אותם לצעקה ותפילה.

לפי האמור לעיל "הצרה" היא כלי להביא את האדם לתפילה.

מהלך החיים והמציאות החומרית מרחיקים את האדם מקירבה לאלוקים ולרצונו וכדי להחזיר את האדם למסלול ולקשר מגרים בו לעיתים את "הליסטים" – את הצרה כדי שהיא תביא אותו שוב לקירבת אלוקים.

ההגיון אומר (אם כי ההיגיון האלוקי לעיתים אינו ההיגיון שלנו) שככל שנטפח את הקירבה לאלוקים ולרצונו ממילא לא ניזדקק לכלי כזה או אחר שיגרום לנו להגיע לכך בדרך כואבת ועל כך נאמר "זאת התורה לעולה לחטאת לאשם וכו'" דהיינו כאשר יש "תורה" וקשר וקירבת אלוקים התוצאה היא לא (למד בפתח) עולה, לא חטאת, לא אשם, דהיינו לא צריך עולה חטאת ואשם, לא צריך קורבן ודם כדי להביא אותנו לקירבה שהרי היא ממילא קיימת.